

Ryszard Boguwolski, Jan Grześkowiak

Wieldząc, st. 21, gm. Płużnica, woj.
toruńskie, AZP 33-45/89

Informator Archeologiczny : badania 25, 107-108

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Średnia gł. zachowanych konstrukcji budynków, a zwłaszcza drewnianych podłóg z najniższych nawarstwień tegorocznych wynosi ca 2,7 m n. p. m.

Do najciekawszych zabytków ruchomych z tego wykopu można zaliczyć wytwory kościane (zawieszkę z ornamentem plecionkowym, igłę, grzebień tkacki, 2 kostki do gry), skórzane (pochewkę z nitami, podeszwę rybackiego buta z wycięciami na osadzenie żelaznego raka do chodzenia po lodzie, sakiewkę, liczne szczątki obuwia), drewniane (fragm. opływaka od sieci rybackiej, szczątki talerzy toczonych, liczne naczynia klepkowe, koryto), gliniane przeszliki tkackie, kamienne oselki, tkaniny, szklane fragm. naczyń, brytki bursztynu, metalowe gwoździe, klucz, łańcuch, brązowy krążek z nie odczytanym napisem, brązowy pierścionek oraz cynową płytkę pielgrzymią w stylu romańskim. Z 13–14 poziomów konstrukcji drewnianych pochodzi bardzo dobrze zachowane narzędzie ciesielskie lub szkutnicze. Jest to żelazny świder z drewnianą rękojeścią, której przeciwległe końce wyrzeźbione zostały na kształt główek zwierzęcych. Narzędzie datujemy roboczo na 1 poł. XIII w.

Warstwy osadnicze w nowo otwartym wykopie (ćwiartki A, F) można wstępnie datować na poł. XIII–XVIII w. Podstawę dla chronologicznych ustaleń stanowią wytwory ceramiczne i niektóre pojedyncze zabytki wydzielone (np. cynowa płytką pielgrzymią z XIII/XIV w.).

Na szczególną uwagę zasługuje wykop piwniczny, głębszy od głównego o 1 m. Za najciekawsze odkrycie w 1991 r. uznaliśmy drewniane konstrukcje z 6 i 7 poziomu, zalegające średnio na gł. 1,5 m n. p. m. Przypominają one układ prostokątnych konstrukcji łączonych w kilku miejscach węglami. Zalegają one nawarstwienia wczesnośredniowieczne, skąd pochodzą znaczne ilości ułamków naczyń glinianych. Są to czyste, zwarte zespoły ceramiczne, datowane najogólniej na XII w. Prawdopodobnie mamy tu do czynienia z narbrzeżem portowym.

Postulujemy kontynuowanie badań.

Tarnów, st. 9, patrz młodszy okres przedrzymski — okres wpływów rzymskich
Trzemeszno, st. 1, gm. loco, woj. bydgoskie patrz późne średniowiecze

---

Wielżąc, st. 21
gm. Płużnica, woj. toruńskie
AZP 33–45/89

Muzeum w Grudziądzu

Badania prowadził mgr Ryszard Boguwolski przy współpracy dr. Jana Grześkowiaka. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Drugi sezon badań. Osada otwarta (poł. XI–XI/XII w.), osada podgrodowa (2 poł. XIII–XIII/XIV w.).

Badania w 1991 r. miały charakter ratowniczy i były kontynuacją badań z r. 1990. Wykopy badawcze zostały wytyczone na północnym skłonie osady, interpretowanym na podstawie konfiguracji terenu jako ślad fosy grodu. Celem badań było określenie chronologii występującego tu osadnictwa i wytyczenie granicy pomiędzy osadą podgrodową a grodem.

Wytyczono 3 wykopy sondażowe o rozmiarach 4,5 x 4,5 m w obrębie następujących arów: 1/970–960, ćw. B; 2/970–970, ćw. B; 3/980–960, ćw. D. Wyróżniono 6 warstw o łącznej miąższości 3,6 m, występujących we wszystkich wykopach, chociaż nie na całych ich powierzchniach. Materiał ruchomy, głównie fragm. naczyń ceramicznych, wystąpił, za wyjątkiem warstwy V, z różnym natężeniem. Największe nasycenie materiałem ruchomym wystąpiło w warstwie II, III. Oprócz masowego inwentarza ceramicznego i kości zwierzęcych na uwagę zasługują narzędzia i wyroby z kości i poroży (szydła, igły), półwytwory i odpady produkcyjne z tego surowca oraz przedmioty metalowe (na szczególną uwagę zasługują 2 siekiery).

Stwierdzić można, iż warstwy II-IV to warstwy osadnicze, natomiast warstwy V-VI pochodzą z wypełniska fosy. Wydzielono następujące fazy osadnicze: 1) osada otwarta — faza I, datowana materiałem ceramicznym z warstw IV-V na pol. X-XI/XII w.; 2) osada podgrodowa — faza II, datowana materiałem ceramicznym z warstw II, III na XIII i XIII/XIV w.

Materiały i dokumentację złożono w Muzeum w Grudziądzu.

Badania zakończono.

Wierzchowiny, st. 11
gm. Siennica Różana, woj.
chełmskie
AZP 82-89/64

Muzeum Okręgowe w Chełmie

Badania prowadził mgr S. Gołub. Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Chełmie. Sondaż ratowniczy. Pozostałości osady wczesnośredniowiecznej — do X w. i ślady osadnictwa z epoki kamienia.

Stanowisko odkryto 22 IV 1986 r. w trakcie badań AZP. Ze względu na duże zagrożenie postulowano niezbędną interwencję konserwatorską. Jest to piaszczysto-gliniaste wzgórze przecięte drogą polną, od południa i zachodu ograniczone małym bezimiennym ciekim, od strony południowego wschodu porośnięte trawą. Po północno-zachodniej stronie drogi wybierany był piach. Od północy znajdują się ogrodzenia chlewni RSP Zagroda.

Na obrzeżach piasznicy zachowały się pozostałości obiektów archeologicznych i w ich miejscu założono 3 wykopy o łącznej powierzchni 40,28 m².

Wykop 1 założono w miejscu widocznego w profilu, zniszczonego częściowo obiektu, oznaczonego nr 1. Wymiary: maksymalna szer. 2,5 m, zachowana uchwycona dł. 5 m, miąższość ok. 50 cm, profil w przybliżeniu nieckowaty. Wypełnisko stanowi intensywnie czarna, piaszczysta ziemia. Mogła to być jama lub dolna część obiektu mieszkalnego.

Okolo 50 m na północny wschód od wykopu 1 w profilu widoczne były zaciemnienia. Założono w tym miejscu wykop 2. Zarejestrowano obiekty 2-4. Z planów i profili części zachowanych wynika, że była to jama oraz pozostałości jakiegoś obiektu mieszkalnego. Brak jest śladów konstrukcji. Wypełnisko obiektów 3-4 to czarna, zbita, piaszczysta ziemia z dużą ilością przepalonych kamieni.

Szczególne znaczenie ze względu na znalezione zabytki ma obiekt 2 — głęboka jama, być może odpadowa, o wypełnisku brązowej, zbitej, piaszczystej ziemi. Znalezione tam dużą ilość kości zwierzęcych, 2 częściowo zachowane ozdoby z żelaza (?), obrobioną kość ramienną krowy (rodzaj szufelki ?), przęślik lub ciężarek z opoki, fragm. ceramiki, które zrekonstruowano w małe naczynie z wywiniętym wylewem (wys. 12 cm, śr. wylewu 117 mm, śr. dna 66 mm) oraz prawie całą (uszkodzone uszko ?) igłę żelazną (dł. 41 mm).

Większość materiału zabytkowego stanowiła ceramika, głównie nieornamentowana (udało się zrekonstruować 2 naczynia w całości oraz 1 duże częściowo), polepa i kości zwierzęce. Z analizy dr hab. A. Lasoty-Moskalewskiej wynika, że 77,5 % stanowiły kości bydła, 14,7 % owcy/krowy, a tylko 7,8 % świni-osobników młodych. Świadczy to o rolniczym charakterze osady i większym zasięgu.

Z innych ciekawych zabytków wymienić można 2 przęśliki z opoki, nóż żelazny i gwóźdź żelazny. Znalezione także kilka zabytków krzemiennych — odłupki i wióry. Są to ślady osadnictwa z epoki kamienia, trudne do bliższego wydatowania.

Materiały przechowywane są w Dziale Archeologii Muzeum Okręgowego w Chełmie.